

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 326 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramozonova Bahroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'ichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
B. X. Sharopov	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
S. A. Qarshiboyev	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
Suyunov Rustam Sadriddinovich	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
Umarov Azizbek Vaxobovich	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
S. S. Qulmurodova	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna	

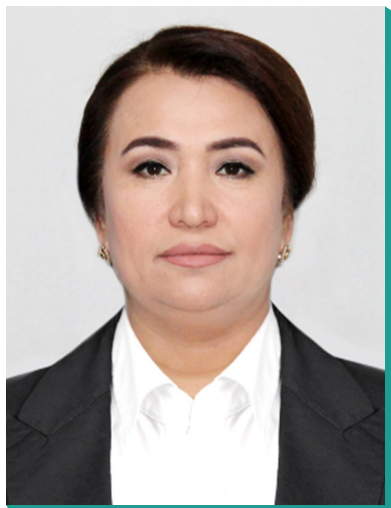

Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review).....	95
Burkhonova Zараfruz Kobilovna	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
Bozorboyev Javlon	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Elektrir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi	
Fotometrik kattaliklar	117
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbibi, Normuminova Madina	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
Erkinova Nozima Utkir qizi	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
Ikmatullayev G'. Z.	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
Shokirova Mushtariy	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
Veronica Khatamova	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li	
Emotsional intellekt – hr menejerlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
Abdukarimov Muhammadjon Muratovich	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
Islamova Fotima Shamsiddinovna	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
Saidova Parvina Mirzo kizi	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi	

Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	
Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish	205
<i>Muradov Ilxomjon Abduxamid o'g'li</i>	
Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi.....	209
<i>Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li</i>	
Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili	214
<i>Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari.....	218
<i>Abdreimova Maftuna O'ktam qizi</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi.....	223
<i>Bobolov Nuriddin Tojiyevich</i>	
Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar	228
<i>Isabekov Bahodir Isabek o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari .	233
<i>Boydavletova Sohiba Abduganiyevna</i>	
Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	239
<i>G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati.....	243
<i>Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari.....	248
<i>Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna</i>	
Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish.....	253
<i>Amanova Durdona Kaxramonovna</i>	
O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar.....	257
<i>Esanova Hulkar Abdurayim qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish	261
<i>Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna</i>	
Ommaviy axborot vositalarining jamiyatdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili	266
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna</i>	
Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari.....	269
<i>Ismatov Po'latjon Abdumannobovich</i>	
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati	273
<i>Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna</i>	

Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli.....	278
<i>Mirzayeva Nigora Bozorovna</i>	
Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish	282
<i>Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi,</i> <i>Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi</i>	
Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar.....	285
<i>Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati.....	289
<i>Ramazonova Munisa Hoshim qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish.....	294
<i>Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna</i>	
Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi.....	298
<i>S. A. Rahmonberdiyev</i>	
Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari	304
<i>Xasanova Marxabo Turayevna</i>	
Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества	308
<i>Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи</i>	
Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования.....	315
<i>Гульнара Ахтямовна</i>	
Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	

YOSHLARNI DESTRUKTIV SUBMADANIYATLAR TA'SIRIDAN HIMOYALASHNING INNOVATSION PEDAGOGIK USULLARI

Xasanova Marxabo Turayevna

Toshkent davlat transport universiteti akademik litseyi direktori

Annotatsiya: Maqolada akademik litsey o'quvchilarini destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoya qilishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning ahamiyati yoritilgan. Muallif axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), raqamli tarbiya platformalari, multimedia vositalari, "aqliy hujum" metodi va interfaol usullardan foydalanish orqali yoshlarning tanqidiy fikrlashi, axborotni tahlil qilish ko'nikmalari hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirish yo'llarini ko'rib chiqadi. Maqolada multimedia vositalarining turli turlari (videoroliklar, prezentatsiyalar, interaktiv dasturlar, audio materiallar, animatsiyalar, virtual ekskursiyalar, infografikalar, interaktiv testlar) va ularning tarbiyaviy maqsadlarda qo'llanilish imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: akademik litsey; destruktiv submadaniyatlar; axborot-kommunikatsiya texnologiyalari; raqamli tarbiya platformalari; multimedia vositalari; aqliy hujum metodi; yoshlarni himoyalash; tanqidiy fikrlash; virtual ekskursiyalar; sog'lom turmush tarzi.

Abstract: The article highlights the importance of innovative pedagogical technologies in protecting academic lyceum students from the influence of destructive subcultures. The author examines ways to develop critical thinking, information analysis skills, and healthy lifestyle habits among young people through the use of information and communication technologies (ICT), digital educational platforms, multimedia tools, the "brainstorming" method, and interactive techniques. The article analyzes various types of multimedia tools (video clips, presentations, interactive programs, audio materials, animations, virtual excursions, infographics, interactive tests) and the possibilities of their application for educational purposes.

Key words: academic lyceum; destructive subcultures; information and communication technologies; digital educational platforms; multimedia tools; brainstorming method; youth protection; critical thinking; virtual excursions; healthy lifestyle.

Аннотация: В статье раскрывается значение инновационных педагогических технологий в защите учащихся академических лицеев от влияния деструктивных субкультур. Автор рассматривает пути формирования у молодежи критического мышления, навыков анализа информации и здорового образа жизни посредством использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), цифровых образовательных платформ, мультимедийных средств, метода "мозгового штурма" и интерактивных методов. В статье проанализированы различные виды мультимедийных средств (videоролики, презентации, интерактивные программы, аудиоматериалы, анимации, виртуальные экскурсии, инфографика, интерактивные тесты), а также возможности их применения в воспитательных целях.

Ключевые слова: академический лицей; деструктивные субкультуры; информационно-коммуникационные технологии; цифровые образовательные платформы; мультимедийные средства; метод мозгового штурма; защита молодежи; критическое мышление; виртуальные экскурсии; здоровый образ жизни.

KIRISH

Zamonaviy axborot jamiyatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) tarbiyaviy jarayonning ajralmas tarkibiy qismiga aylanmoqda. Akademik litsey o'quvchilarini destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoya qilishda AKTdan oqilona foydalanish zamonaviy pedagogikaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Professor B. I. Tadjiyeva ta'kidlaganidek, "zamonaviy pedagogik jarayon axborot muhitining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim, chunki texnologiyalar nafaqat bilim berish, balki shaxsni tarbiyalash vositasi sifatida ham qo'llanilishi mumkin" [1]. Ayni paytda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tarbiyaviy sohada qo'llanilishi o'quvchilarning axborot maydonida mustaqil va xavfsiz harakat qilish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Professor Z. N. Xodjaeva fikricha, “AKTdan tarbiyaviy maqsadlarda foydalanish o'quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi, ularni passiv axborot iste'molchisidan faol tahlilchiga aylantiradi va bu destruktiv g'oyalarning ta'siridan himoyalashning muhim shartidir” [2].

Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali yetkaziladigan tarbiyaviy axborotning vizual, audio va interaktiv shakllarda taqdim etilishi o'quvchilarning hissiy qabul qilishini faollashtiradi hamda ma'lumotlarning uzoq muddatli xotirada saqlanib qolishiga yordam beradi. Akademik litsey o'quvchilarining yosh xususiyatlari, raqamli texnologiyalarga bo'lgan qiziqishlari va axborot maydonida faol ishtirok etish istaklari hisobga olingan holda, AKTdan tarbiyaviy maqsadlarda foydalanish tizimli hamda maqsadli yo'lga qo'yilishi lozim. Raqamli tarbiya platformalari.

Onlayn ma'naviy-ma'rifiy darslar, vebinarlar va virtual ekskursiyalar orqali o'quvchilarni milliy qadriyatlar bilan tanishtirish zamonaviy tarbiyaning samarali yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Toshkent davlat pedagogika universiteti professori N. A. Kobilova fikricha, “raqamli muhit tarbiyaviy ta'sirning yangi imkoniyatlarini yaratadi, bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash va tanqidiy baholash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi” [3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Akademik litseylarda maxsus raqamli platformalar orqali o'tkaziladigan ma'naviy-ma'rifiy darslar quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi: O'zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi, milliy istiqlol g'oyasi, davlatning yoshlar siyosati, sog'lom turmush tarzi va ijtimoiy mas'uliyat. Ushbu darslarning samaradorligi o'quvchilarning yosh xususiyatlari va qiziqishlari hisobga olingan holda interaktiv elementlar, muloqot imkoniyatlari hamda amaliy vazifalar bilan boyitilishi orqali yanada ortadi.

Olima D. A. Alimova ta'kidlaganidek, “milliy qadriyatlar bilan tanishtirish jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning tarixiy va madaniy merosga bo'lgan munosabatini chuqurlashtiradi va ularni o'z millatining boy merosi bilan faxrlanishga undaydi” [4].

Virtual ekskursiyalar orqali o'quvchilar Amir Temur muzeyi, Imom Buxoriy majmuasi, Registon maydoni, Ichan-Qal'a, Islom sivilizatsiyasi markazi va boshqa tarixiy obidalarini uydan chiqmasdan turib ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularda milliy g'ururni shakllantiradi hamda destruktiv g'oyalarga nisbatan qarshilikni kuchaytiradi. Virtual ekskursiyalar nafaqat ko'rish imkoniyatini beradi, balki o'quvchilarga tarixiy obidalar haqida batafsil ma'lumotlar, arxiv hujjatlari, eski fotosuratlar va tarixchilarning izohlarini ham taqdim etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Videoroliklar, prezentatsiyalar va interaktiv dasturlar yordamida destruktiv submadaniyatlarning zararlarini ko'rsatish hamda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish vizual pedagogikaning samarali usullaridan biri hisoblanadi. Multimedia vositalarining tarbiyaviy sohada qo'llanilishi o'quvchilarning qiziqishini uyg'otadi, chunki zamonaviy yoshlar vizual axborotni qabul qilishga ko'proq moyildirlar. Bu esa ularning e'tiborini destruktiv kontentlardan sog'lom va foydali axborotga yo'naltirish imkonini beradi.

Interaktiv dasturlar orqali o'quvchilar destruktiv submadaniyatlar (ekstremizm, narkomaniya, zo'ravonlik, internet qaramligi va boshqalar)ning inson salomatligiga, ijtimoiy munosabatlarga hamda kelajakdagi hayotiga ta'sirini vizual tarzda kuzatishlari mumkin. Mazkur usul o'quvchilarning hissiy qabul qilishini faollashtiradi va ularning o'z hayotini qadrlashiga xizmat qiladi. Quyidagi jadvalda multimedia vositalarining turli turlari hamda ularning tarbiyaviy maqsadlarda qo'llanilish imkoniyatlari ko'rsatilgan.

1-jadval: Multimedia vositalarining turlari va ularning tarbiyaviy qo'llanilishi

Multimedia vositasi turi	Tashkil etish usuli	Tarbiyaviy maqsad	O'quvchilarga ta'siri	Qo'llanilish chastotasi
Video-roliklar	Qisqa (3-7 daqiqa) lavhalar, real hayotiy vaziyatlar, animatsiyalar	Destruktiv submadaniyatlarning zararlarini ko'rsatish, sog'lom hayot tarzini targ'ib qilish	Hissiy ta'sir, uzoq muddatli xotira, o'z hayotini qadrlash	Haftasiga 2-3 marotaba
Prezentatsiyalar	Slaydlar, infografikalar, diagrammalar, rasmlar	Milliy qadriyatlar, tarixiy meros, davlat siyosati haqida axborot yetkazish	Tizimli bilim, vizual tasavvur, tahlil qilish qobiliyati	Haftasiga 1-2 marotaba
Interaktiv dasturlar	Simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalar, o'yinlar	Muammoli vaziyatlarni hal qilish, oqilona qaror qabul qilish	Faol ishtirok, tanqidiy fikrlash, o'z-o'zini nazorat	Haftasiga 1 marotaba

Audio materiallar	Audio kitoblar, podkastlar, musiqiy kompozitsiyalar	Milliy madaniyat, til va adabiyot, ma'naviy-ma'rifiy kontent	Tinglash ko'nikmasi, hissiy tajriba, diqqatni jamlash	Haftasiga 2-3 marotaba
Animatsiyalar	2D va 3D animatsiyalar, multfilmlar	Murakkab tushunchalarni soddalashtirish, bolalarga va yoshlarga qiziqarli yetkazish	Qiziqish uyg'otish, xotirada saqlash, tushunish	Haftasiga 1 marotaba
Virtual ekskursiyalar	360 daraja video, VR texnologiyalari	Tarixiy obidalar, muzeylar, madaniy muhit bilan tanishtirish	Milliy g'urur, tarixiy o'z-o'zini anglash, madaniy merosni hurmat qilish	Oylik 1-2 marotaba
Infografikalar	Statik va dinamik diagrammalar, sxemalar	Statistik ma'lumotlar, taqqoslashlar, tendensiyalarni ko'rsatish	Tahlil qilish, solishtirish, xulosalar chiqarish	Haftasiga 1 marotaba
Interaktiv testlar va so'rovnomalar	Onlayn platformalar, mobil ilovalar	Bilimlarni tekshirish, o'z-o'zini baholash, jamoaviy reyting	O'z-o'zini nazorat, raqobatdoshlik, motivatsiya	Haftasiga 1 marotaba

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, multimedia vositalarining har bir turi o'ziga xos tarbiyaviy vazifani bajaradi va o'quvchilarning turli qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Professor Z. N. Xodjaeva ta'kidlaganidek, "multimedia vositalarining samaradorligi ularning maqsadli va tizimli qo'llanilishiga bog'liq, chunki tasodifiy va rejasiz foydalanish o'quvchilarning charchashiga va e'tiborining susayishiga olib kelishi mumkin" [2]. Shuning uchun akademik litseylarda multimedia vositalaridan foydalanish maxsus dastur asosida, pedagog tomonidan puxta rejalashtirilgan holda amalga oshirilishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

"Aqliy hujum" metodi tez va samarali fikrlashni rivojlantirish hamda destruktiv g'oyalarga qarshi mantiqiy dalillar keltirish ko'nikmasini shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu metod o'quvchilarning tezkor fikrlash va mantiqiy dalillash qobiliyatlarini rivojlantiradi, bu esa ularni destruktiv g'oyalarning manipulyativ ta'siridan himoya qiladi.

"Aqliy hujum" metodi o'quvchilarni qisqa vaqt ichida mantiqiy zanjir qurishga, asosli dalillar topishga va ularni aniq ifoda etishga o'rgatadi. Bu esa destruktiv g'oyalarning tezkor va hissiy ta'siridan himoyalashning samarali vositasi hisoblanadi. Shuningdek, ushbu metod o'quvchilarning o'z fikrlariga bo'lgan ishonchini oshiradi, chunki ular mustaqil ravishda dalillar keltirish va o'z pozitsiyalarini himoya qilish ko'nikmalarini egallaydilar. Quyida "aqliy hujum" metodining akademik litsey o'quvchilariga qo'llanilishiga oid aniq misollar keltirilgan. Misol 1. **"Zo'ravonlik – yechim" argumentiga qarshi aqliy hujum.** Destruktiv g'oya: "Barcha muammolarni zo'ravonlik bilan hal qilish mumkin. Kuchli bo'lish kerak, chunki faqat kuchlilar yashaydi".

2-jadval: Aqliy hujum metodi

Dalil turi	Mantiqiy javob	Asoslanganligi
Tarixiy dalil	Insoniyat tarixi zo'ravonlik bilan hal qilingan muammolarning yangi va yanada katta muammolarga olib kelganini ko'rsatadi. Ikkinchi jahon urushi, genotsidlar - bularning barchasi zo'ravonlik natijasidir	Yuqori
Ijtimoiy dalil	Zo'ravonlik jamiyatda ishonchsizlik, qo'rquv va buzilishni keltirib chiqaradi. Hech kim xavfsiz his qilmaydi, chunki bugun kuchli bo'lgan ertaga kuchliroq biri paydo bo'ladi	Yuqori
Huquqiy dalil	Zo'ravonlik qonun bilan ta'qiqlanadi va jazo tug'diradi. Jinoyatchilik - bu hayot yo'li emas, balki yo'qolish yo'li	Yuqori
Psixologik dalil	Zo'ravonlik qiluvchi shaxs o'zini ichki jihatdan xotirjam his qilmaydi, u doimo qo'rquv, aybdorlik va yolg'on hayotda yashaydi	Yuqori
Mantiqiy dalil	Agar barcha muammolarni zo'ravonlik bilan hal qilsa bo'lsa, demak ota-onangiz, ustozlaringiz va do'stlaringiz ham sizga zo'ravonlik qilishi mumkin. Bu sizga yoqadimi?	Yuqori

Mantiqiy dalillar keltirish o'quvchilarning tarixiy va ijtimoiy tajribani umumlashtirish qobiliyatini oshiradi hamda ularni o'z millatining boy merosi bilan faxrlanishga undaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, akademik litsey o'quvchilarini destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoya qilish tizimining pedagogik shart-sharoitlari zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, interfaol va innovatsion pedagogik texnologiyalardan, media hamda axborot savodxonligi texnologiyalaridan, shuningdek, gamifikatsiya va o'yin texnologiyalaridan oqilona foydalanishni taqozo etadi. Mazkur texnologiyalar o'quvchilarning tanqidiy fikrlashi, axborotni tahlil qilish, ijtimoiy muloqot va o'zini namoyon qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ularni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoya qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tadjieva B.I. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning qo'llanilishi. Toshkent: O'qituvchi, 2019. 245 b.
2. Xodjaeva Z.N. Keys-stadi metodi va o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyati // Pedagogika. 2020. №5. B. 67–74.
3. Kobilova N.A. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tarbiyalashning pedagogik shart-sharoitlari // Pedagogika fanlari axborotnomasi. 2021. №3. B. 45–52.
4. Alimova D.A. Vizual pedagogika va multimedia texnologiyalari // Sharqshunoslik. 2021. №4. B. 78–85.
5. Karimov U.S. Innovatsion ta'lim texnologiyalarining pedagogik ahamiyati. Toshkent: Fan, 2020. 198 b.
6. Rasulova M.T. Interfaol metodlar asosida ta'lim samaradorligini oshirish // Zamonaviy ta'lim. 2022. №2. B. 56–63.
7. Yo'ldoshev A.X. Raqamli ta'lim muhiti va pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: Tafakkur, 2021. 172 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.